

Oglas, pripisani na
tiskaju i radnju se na istoj
običnog člana ili po dogovoru.

Novič za predstrojbu, oglase itd.
sačinjaju se naputnicom ili polož
nicom pošt. Štedionice u Beču
na administraciju ista u Puli.

Kod naručbe valja točno oz
naciti ime, prezime i najbližu
počinjuću preduvjetnu.

Tko ista na vremenu ne primi,
seka to javi odgovarajuću u
otvorenom pismu, za koji se
ne plaća poštarina, ako se iz
vana napile "Reklamacija".

Cetkovnog računa br. 247849.

Tiskarne broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Stokom znanosti, nauke, umjetnosti, kultura, a posebno narodne poljoprivrede.

Izazi svake četvrtke o
pođe.

Nedeljani dopisi se ne vraćaju
nepotpisani ni tiskaju, a
nefrankirani ne primaju.
Predpisan poštarnom stoji:
12 K. za obične, 6 K. za obične
ili K. 6, odn. K. 3 na godinu
pol godine.

Ivan carevine više poštarni.
Plaća i struje se u Puli.

Po jedini broj stoji za h, za
stati koli u Puli, tali
ivan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se
u Tiskari J. Krmpotić i dr.
(Via Sisiano), kamo neka se
naslovjuju sva pisma i pred
plate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Za jezikovnu ravноправ nost kod sudova u Trstu.

Interpelacija zastupnika Spin
čića i drugova na njegovu preuzvišenost
gospodina ministra-predsjednika kao upr
avitelja ministarstva pravosudja.

Kao što na poronomu sudu u Trstu,
proti čemu se je pritužila interpelacija od
dne 24. pr. m. tako su jezikovni odnosi
za Slavene također kod ostalih sudbenih
oblasti u obće žalostni te stope u očitoj
protimbi sa ravnopravnostu, zajamčenom
svim narodom državnim temeljnimi za
koni, silno prieče temeljito pravosudje.

Što se tiče zemaljskoga suda u ci
vilnih poslovinah nemogu se Slovenci i Hr
vati osobito tužiti, premda bi se moglo
još koješta želiti glede jezikovnog znanja
nekajih članova senata, opredijeljenog za
slovenske i hrvatske pravde. Tuj se raz
pravlja slovenske i hrvatske pravde slo
venski, odnosno hrvatski; sastavlja se slo
venski odnosno hrvatski zapisnike i za
ključke, kao što se izriče, proglašuje se i
izrađuju osude u slovenakom odnosno hr
vatskom jeziku.

Isto se nemože kazati o c. kr. za
maljakom sudu u kaznenih poslovinah. Kod
ovoga odjela zemaljskog suda neima niti
jednoga izražnoga sudsca, koji bi bio u
stanju sastaviti slovenski ili hrvatski za
pisnik, premda spadaju u djelokrug zem
aljskoga suda u Trstu čisto slovenski
tiskari Sežana i Komen, slovensko-hrvatski
tiskari u Podgradu, slovensko-talijanski tisk
ari Kopar i Piran, kao što je izključivo
hrvatski tiskar Volosko, i akoprem je da
leko pretežnja većina tršćanske okoline
slovenske narodnosti, te je također među
stanovničtvom grada Trsta, samoga velik
postolak domaćih Slovenaca.

Zapisnici sastavljaju se dakle također
sa obtuženicama i svedoci, koji neznaju ni
rieti talijanske, posve u talijanskom je
ziku, te moraju ovi obtužnici i svedoci
podpisati spis, „kojega nerazumiju“.

Da izkažu uslugu tršćanskemu c. kr.
državnomu odvjetničtu, obavljaju također
kod gorinavedenih kotarskih sudovih oni
činovnici, kojima su povjerene prve pred
iztrage i izvidi, a i jesu viši sloven
skom jeziku, da sastavljaju sa slovenskim
odnosno hrvatskim obtužnicama zapisnike
ponajviše u talijanskom ili u njemačkom
jeziku, te se sastavlja slavenske zapisnike
samo tada, ako zahtijevaju to stranke iz
rično, što se pak obtužnici iz lako ra
zumljivih razloga neufaju učiniti.

Također kod sudbenih senata trš
ćanskoga c. kr. zemaljskoga suda nije oso
bito dobro poskrbljeno u jezikovnom po
gledu. O predsjednicima, koji vode sudbene
razprave, bilo bi još veoma mnogo že
ljeti, što se tiče poznavanja slovenskoga
odnosno hrvatskoga jezika. Kao dokaz
tomu neki služi sledeći slučaj:

Kod c. kr. zemaljskoga suda u Trstu
vodila se je pod predsjedanjem savjetniku
zemaljskog suda, kojemu se obično izru
čuju slovenske pravde, glavna razprava
proti dvojici slovenskih obtužnika radi
suda u civilnih poslovinah a da se nije ce
zločinu prevare, počinjene neistinom iz
ku na kakav viši nalog.

kažom pred sudom. Oni su tvrdili, da
njihovi izkazi nebjihaju istinito upisani u
zapisniku, jer ih nije razumio pravo suda,
koji je samo malo slovenski znao. „Zar
je sudac tako slabo slovenski govorio?“
upitao je predsjednik obtuženike. „Još
gore nego li Vi, gospodine predsjednici“
glasio je odgovor.

K tomu dolazi jošte, da su na svakoj
glavnoj razpravi jedan ili dva volanta,
koji neznaju posve ništa slovenski ili hr
vatski, ili pako najviša amo tamo koju
riječ te nije moguće, da bi potanko shva
tili smisao u slovenskom ili hrvatskom
jeziku izrečenih izkaza ili govoru.

Nedavno se je dogodilo, da je jedan
od tih kod slovenskih razprava sudjelu
jući volanta u jednoj pravdi proti ne
komu slovenskomu obtužniku neotčekivano
mora vršiti dužnost predsjednika. Njegovo
jezikovno znanje bijaše jedva toliko, da
izpita obtuženika, da li razumije talijanski,
a posto je dobio nječan odgovor, nije
mogao dalje sa svojim znanjem sloven
skog jezika, te je morao pozvati za na
stavak razprave jednog tumača.

Dogadja se tako, da se takozvane
slovenske ili hrvatske razprave vodi samo
sa tri ili dva sudska, pošto obično jedan
ili dva volanta neimaju ni pojma o
razpravi, jer nepoznaju jezika, u kojem
se izriču izkazi i govor.

Razprave proti slovenskim ili hr
vatskim obtužnicima nevodi se nipošto
tako, kao što bi se imalo. Razprave olvaru
se uvek talijanski, obtužnici prodilaju
jedino u talijanskom jeziku, zapisnik se
vodi talijanski, a zaključke, kao što i
osudu proglašuje se i sastavlja u talijans
kom jeziku. Isto tako drži zastupnik
c. kr. državnoga odvjetničta sve svoje
govore u talijanskom jeziku.

Dne 23. pr. m. vodila se kaznena
razprava proti dvojici slovenskih obtu
ženika radi prekršaja izborne prevare.
Spisi predizvoda bijahu sv. u slovenskom
jeziku sastavljeni; samo obtužnici bijaše
talijanska, ali ju ipak protumačile obtu
ženiku u slovenskom jeziku. Obtužnici su
zahtjevali, da im se dostavljaju slovenski
pred obtužnicu, što se je i dogodilo. Br
anitelj obtuženika je zahtjevao na glavnoj
razpravi, da se ista vrši posve slovenski,
da se sastavi zapisnik slovenski, te da se
sve zaključke i osudu slovenski proglaši i
sastavi. Sudbeni dvor odnio je taj pred
log sa obrazloženjem, da se nesmatra
opravdanim, da bi bez nalogu od pred
stavljenih i kompetentnih činiljeva odustao
od dosadanje običaja.

Nerazumljivo je sada, za što se u
civilnih razpravah, u slučajevih, gdje su
stranke Slovenci ili Hrvati, posve slovenski,
odnosno hrvatski razpravlja, u tih jezicima
zapisnik sastavlja, zaključke kano i osudu
proglašuje i sastavlja i zašto se nebi to
istotako postupalo i u kaznenih razpravah,
posta u jezikovnom pogledu za civilne i
kaznene poslove nepošto ipak nikakvi
posebni propisi. Ta zadovoljilo se je ipak
opravdanim zahtjevom Slavena u jezi
kovom pogledu kod istoga zemaljskoga
suda u civilnih poslovinah a da se nije ce
zločinu prevare, počinjene neistinom iz
ku na kakav viši nalog.

Jesi li nekoči članovi sudbenoga dvora
nevještici slovenskomu jeziku, razpravlja se
pomoću tumača, što tvori samo po sebi
nezakonitost, pošto nepoznat zakon tumača
na sudu za običajne zemaljske jezike.

Kao tumače upotrebljava se obično
dnevničare, dapače kadšto i službene po
služnike, koji nisu polozili nikada propisani
izpit za tumače, niti bijahu ikada za tu
mješavina imenovani, već od predsjednika se
nata za to imenovani i zaprisegnuti, koji
nepružaju dakle nikakvo jamstvo za točan
i privilan prevod.

Velik do krivnje radi tih žalostnih od
nošaja pada također na tršćansko c. kr.
državno odvjetničtvu. Kod istoga neima
njednoga činovnika, koji bi mogao slo
vensku obtužnicu pravilno sastaviti ili čak
slovenski govor izreći. Proti slovenskom
odnosno hrvatskom obtužnikom, pa bili
također predizvidni i izražni spisi slo
venski, odnosno hrvatski sastavljeni, sa
stavlja se dosljedno obtužniku u talijanskom
jeziku, tako da slovenski, odnosno hrvatski
obtužnik nerazumije ni obtužnicu niti
govore javnoga tužitelja kod razpravai
te se nalazi uslijed toga bez obrane na
proti istom. Jedino na koncu govora po
navlja se na takozvanih slovenskih raz
pravah konačni predlog proti obtužniku
od strane zastupnika obtužne u slovenskom,
dotično u hrvatskom jeziku, nu i to na
činom, koji je prečesto na štetu ozbiljnosti
razprave.

Jesi gore je u jezikovnom pogledu na
c. kr. trgovacko-pomorskom sudu u Trstu.
Tamo neima niti medju koncepcijama ni
medju pisaricima činovnicima nijednoga,
koji bi poznavao slovenski ili hrvatski
jezik. Nu ono, što čini na tom sudu ne
mogućom svaku slovensku ili hrvatsku
razpravu, jest nestasica prisjedniku iz
trgovackog stališta, koji bi bili viši slo
venskom ili hrvatskom jeziku. Posluže
li se stranke slovenskim jezikom, ili, ako
govori koji svjedok slovenski ili hrvatski,
vodi se razprava pomoću tumača. Osim
toga dogodi se lehko zastupniku, koji se
služi slovenskim jezikom i to, da se raz
biegnu prisjednici, što se je već doista
i dogodilo.

Temeljita razprava je dakle na tom
sudu nemoguća ako sudjeluju slovenske
stranke, ili slovenski svjedoci, radi čega
postupanje pošto nemogu u tom stanju
stvariti očekivati pravosudja, koje bi bilo
temeljito i bez predusa.

Tim nedostatom nemože se inače
doskočiti, van tako, da c. kr. ministarstvo
pravosudja nepotvrđi nijednoga od trš
ćanske trgovacke komore izabranoga pri
sjednika, koji nebi bio također u jezi
kovom pogledu sposoban za sudca u tom
sudbenom okružju, koje je velikom ve
ćinom slovensko i koje odgovara gori opis
nom zemaljsko-sudbenom okružju, ili
tako, da se sili na to, da bude predloženi
primjeren broj takvih prisjednika, kakvih
nije u Trstu nestasica. Tim veća je dužnost
pravosudnoga ministarstva, da zakroči od
lučno u tom pitanju, posto izključuje trš
ćanska trgovacka komora načelno od pred
loga za sudbene prisjednike one, koji su

vješt slavenskim jezikom, i to sa očitim
nakanom, da bi onemogućila slavenske
razprave, te tako umjetnim načinom po
državala na tršćanskom trgovackom sudu
talijanski značaj.

Mnogo bolje nije ni kod c. kr. ko
tarskih sudova u Trstu.

Kod c. kr. kotarskog suda za civilne
poslove jesu između jedanaest samostalnih
izvjesitelja samo dvojica posve viši slo
venskom jeziku, te je osobito žalostno,
da se nije na eksekutivnom odjelu jeste
nikada sastavio slovenskog zapisnika niti
iščekovala razprava slovenski provela.

Kod c. kr. kotarskog suda u kaznenih
poslovinah u Trstu neima niti jednoga slo
venskog zemaljskog jeziku viša sudsca.
Onde se preslužava slovenske stranke i
pomoću jednog dnevničara, koji nije niti
zaprisegnut kao tumač. Sva zapisnike sa
stavlja se talijanski, sve zaključke i odsude
proglasuje se i sastavlja talijanski. Koji
hote, da ga sudac razumije, mora se slu
žiti talijanskim jezikom.

Ovi žalostni jezikovni odnosi su
predmetom opetovnih pritužbi. Ali se
ipak čini, da se ih nekani pobojaju. Pod
pisani interpelanti dozvoljavaju si dakle
postaviti na njegovu preuzvišenost gospo
dinu ministra-predsjednika kano upravitelja
ministarstva pravosudja slijedeći upit:

Jesi li njegovoj preuzvišenosti poznati
ovi žalostni, protuzakoniti i pravosudju
šteni odnosi kod tršćanskih sudova?

Jeli njegova preuzvišenost voljna ovim
prulopravnim odnosom na put stati?

Kod sudbenih oblasti u Trstu na
mješatili samo takovo osoblje, koje dokaže
potrebite jezikovne sposobnosti?

Litraznim sudcem najstrožje naložiti,
da sastavljaju se slovenski, dotično sa
hrvatskim strankama slovenske, dotično
hrvatski zapisnike; predsjedničtvu c. kr.
zemaljskog suda najstrožje naložiti, da
sudjeluju kod slovenskih razprava samo
oni volanti, koji su dotičnom jeziku
posve viši?

C. kr. zemaljskomu sudu u Trstu na
ložiti, da vodi o slovenskih kaznenih raz
pravu jedino slavenske zapisnike, te da
kod istih sve zaključke kašto i osudu u
slavenskom jeziku proglašuje i sastavlja?

C. kr. državnomu odvjetničtvu u Trstu
naložiti proti slovenskim, dotično hrvatskim
obtužnicima podnijeti obtužnicu u slo
venskom, dotično hrvatskom jeziku, te da
se kod glavnih razprav proti istim slaze
izključivo slovenskim, dotično hrvatskim
jezikom?

Imenovali, dotično potvrditi samo
takove prisjednike iz trgovackog stališta za
c. kr. trgovacko-pomorski sud u Trstu,
koji su viši slovenskom zemaljskomu

Pobrinuti se u obće za to, da mogu
Slovenci i Hrvati kod sudbenih oblasti u
Trstu u svojem jeziku tražili i naći
pravo?

U Beču, dne 5. novembra 1902.

Spirić, dr. Stojan, Perić, Žitkar,
dr. Ryba, Robić, Haječ, Vencaj, Blaškić,
dr. Dyk, Pfeifer, Svozil, dr. Klač, dr.
Hrubau, Borčić, dr. Koudela, Horvorka,
Bečvar, dr. Ferri.

Iz ozarevinskoga vječa.

Bec, 11. novembra 1902.

Danas prije početka razprave o izjavi ministra-predsjednika su se najprije predstavile razne interpelacije i predlozi, a onda su ministri čitali odgovore na interpelacije, i to na mnoge koli ministar domobranstvu, tali ministar finančija, i na jednu ministar-predsjedniku. Odgovore prie dvojicu malo je tko slušao. Kad odgovora ministra-predsjednika nastala je grozna buka. Socijalni demokrat Pernerstorfer i drugovi postavili su u toj sjednici interpelaciju radi izgreda u Favoriten dne 7. t. m. osobito radi toga, što je policija unišla u radnički dom. Ministar-predsjednik odgovorio je odmah na tu interpelaciju, pa kad je rekao, da je policija uništa u radnički dom jedva onda, kad se je iz njej počelo kamenje bacati, onda je nastala zaglavlja prepirka između kršćansko-socijalnih i socijalno-demokratičkih zastupnika. Kad je još ministar-predsjednik rekao, da sve okolnosti kod onih izgreda još nisu objasnjenje, i da su interpelanti stranke, koja nemože objektivno suditi, i tim srušio, onda se je Pernerstorfer oglasio za rječ. Prije nego je došao do riječi, potrajal je dugo, jer su se oboji zastupnici na novo psvali. Postavljajući predlog uvriodicu je kršćanske socijale, pak opet međusobne psroke. Konačno je predložio, da se ob odgovoru ministra-predsjednika otvori odmah razprava. Predsjednik ga je upozorio da se odmah no može, jer se razpravlja drugi prešni predlog. Kad glasovanje pao je predlog Pernerstorferov. Iza to su se opet grdili, dugo dugo. Među ostalimi bilo je Luegera čuti i viditi, kako veli i kaže, da su on i njegovi drugovi smrvali kod izbora četiri stranke. Dugo je trajalo dok su izšli, i dok je nastao neki mir, te se je moglo preći na

razpravu o izjavi ministra-predsjednika.

Prvi po redu govorio je dr. Bartoli na ime Talijana. On veli, da bi bilo na stetu upravi kad bi se i veća poraba hrvatskog ili slovenskog jezika u Primorskih pokrajinala uvela, jer već i dosadanju poraba upravi školi. Oni bi bili za to, da se jezikovno pitanje uredi u zemaljskim saborima, ali tek onda kad bi se proglašila autonomija Trentina. (Ma, bravo Bartoli!). Oni priznaju potrebu jedinstvenog običavnog jezika za neke najviše oblasti, ali prije nego li bi se to uredilo, moralo bi se urediti jezikovno pitanje u pojedinim pokrajinalama. Oni su proti uzakonjenju njemačkoga jezika kao državnoga. Ta i zašto bi bili za to? Zar za to, da bude još koja njemačka gimnazija više u primorskih pokrajinalama? Zar za to, što se nedaje talijanske univerze u Trstu? Ili za to, da se lakše oživovore osnove Velike Njemačke? Za to sto njeke novine svaki dan proti njim pišu? — Obzirom na austro-ugarsku nagodu Talijani će glasovati prema interesom svoga naroda.

I tu, veli, bi svršio, al mora reagirati proti njekim novodom zastupnika Biankini-a. On je, veli, de nunc ira o (obična fraza kojom se Talijani služe). Biankini mu dočekuje: istinite činjenice sam navadnjao. Denunciraо je, kad je uživo, da vladu podupire Talijane. To nije istina, pače uslijed postupka vlade takođe je razpoloženje među Talijani, da bi moglo doći ponovno do onakvih izgreda, kakvi bijahu za vremje dvoježičnički tabla. (To je grožnja Talijana, kojom se već dugo, i s uspihom služe). Pritisak da može lako izazvati odpor. Denunciraо je, rekav počekte knođu da su proti Austriji i za Italiju. Da neće na to odgovarati denunciacijama, nego samo tvrdi, da se Talijani neponasanju prema Austriji gore nego drugi narodi. Denunciraо je, kad je reko da talijanska vladu zaslužuju u zastitu Talijane u Austriji. Kad so n. pr. na Čozote napada, onda jih

mora u zaštitu uzeti. Razne činjenice da je Biankini izvrnu ili, neistinje naveo. Nije istina da je „Lega nazionale“ pod „Danie Allighieri“ (Biankini: to su same talijanske novine pisale!). Nije istina, da se u Italiji sabire novce za Talijane u Austriji, a kad i bi, nebi bilo nikakvo zlo; i u Njemačkoj se to čini za austrijske Njemece. (Neki Talijani kvači: i rubje se posuđuje u Austriju!). Nije istina, da je Villari nadzoroval škole, poslo bijuhu onda zatvorene. U ostalom je Njemačka iz Njemačke nadzoroval škole u Tirolu. Nije istina, da bi Villari bio došao da Talijane umreći. (Kako to je to znade?) Biankini govorio je s negativom, ali neznatom o kojih... Tu je onda Bartoli njemu izreknu rekao, kao da je htio označiti Biankini-a renegatom. Biankini na to kliče: Bartoli! Bartoli sačekao kao hjesan, da on neće trpiti, te uvršte, da se ga drugače zove nego jo. Kouačnovi Bartoli, da bi bio zločin proti povjeti, proti pravu, proti kulturi, kad bi se veo u Dalmaciju hrvatski ugradnji jezik. (Bum! bum! bum!). Završuje osvrtom na zaključak govoru Biankinija, te veli, da je možda istina, da je hrvatski i slovenski put izdan, ali nagnajuće ne po Talijanima ni po vladu, nego po njekih agitatorima. Biankini mu dočekuje: slabo ste se pripravili, u tri dana mogli ste bolje. — Iza toga govor Menger: er njemački liberalac, o svemu i svatkom, tužeći se među ostalima, da se, ni u Beču nemože prava dobiti. Forst dokazuje opravdanost češkoga naturnjega jezika u Češkim krunovinama, gdje je bio jednom jedini uredovni jezik. Mnogi su prilично velikom napetošću čekali na govor ministra-predsjednika. On da će naći rječi za izvuči se iz kaže. Govor je izrekao. Vidit ćemo što će mu slediti. Meni se čini, da nije takov da bi mogao protesti kakvu promjenu u položaju. Nije rekao ništa, te već nije rekao u drugoj formi. Samo je Čehe pogledao, ali samo rječmi. Ravnovesje, reče, u proračunu se još uzdrži, ali jedva. Izdatci rastu, dohodek padaju. Nagoda u Ugarskom, kako je ugoorenja, bila bi bolja. I trgovacki ugovori, s tijednim državama bi se poboljšali. Prelazec u glavnoj stvari, k jezikovnom pitanju, oko koje se razprava vrti, veli: ako se i čulo velike protimbe vlasti, ipak misli da će i ova razprava pomoci k poboljšanju odnosa. Govorilo se je s jedne i druge strane svarno o jezikovnom pitanju u Češkoj i Moravskoj. On je za to zahvalan. (Senerer: Još nisu govorile sve stranke, još nismo govorili mi!). Culo se je rječi, koje kažu težnju za sporazumom. Kako su zastupnici vjerni svojoj narodnosti, tako smo mi, vlasti, vjerni nepristranošći. (Veliki poručili smješti, osobito kod čeških socijalnih demokrata, koji su mu već pozetkom govoru vikali, da neima govoriti.) U ostalom vlasti je od danas do sutra, narodi ostaju. Samo se nesmiju provocirati među sobom. (Glasovi: vlasti provocira!) Austria nije jedinstvena narodnosna država. (Glasovi: prema tomu nek vlast postupa!). Njeka centralna mjesto moradu ipak imati jedinstveni jezik. To je priznato, i jedan zastupnik Slaven, koji poznal odnose, citira rječi dr. Ploja. Izvan toga se nemože. Po temeljnji crtanji Česi će dobiti svoje pravo u svojem jeziku. (Glasovi: Neslušajmo ga, ludjaci smo, što ga slušamo). Mogu se promjeniti, ako se obje narodnosti sporazume, kako hoće. (Kako sporazum među onimi, koji hoće prevlasti i oni koji hoće ravnopravnost?) Česi imaju starih cesarskih pisama, imaju g. 19. temeljni državni zakoni, prijažnji njihovom narodu. Vlasti, koju se može srusti, ali se nezna kakva će za njom doći, nebijase nikad na kraj pameti da bi Čehom prevredili. U ostalom pri svem nešto je se zaboraviti na gospodarske probitke. Nesmije se nikad zaboraviti na one, koji nam frazom je svršio; a poslije toga bi i

Bec, 16. novembra 1902. doneti. Zastupnik Mazzorana je nješto pratio, al bez soli i sumka.

Radi dvoježičnih željezničkih pisa.

Dne 12. novembra je konačno svršila razprava o izjavi ministra predsjednika od 16. oktobra t. g. Govor je najprije zastupnik Hrabry o jezovima odnosima Šleziji. Na to je dr. Heffold, koga govor se je obesito poslužio ihualo. Šveđa radoznao, što će Česi na usku svoga najboljega govornika poslužiti govor ministra-predsjednika. Evo glavni nješto miši. Poslije govoru ministra-predsjednika, reče, jedva je mogće spora izmijenje između njega i Čeha. Ako se kod njekih srednjih oblasti, najviše suđata, rabi se jezikove polovice monarhije, zasiđe se nebi i kod drugih. Ako se hoće njemačko jezikovno ozemlje, moralobi biti i češko. Sa njemačkim državnim jezikom, neće ići, ako ne silom. Toga neto dopunisti njemačke stranke. Temeljni nacrti slijevaju goro nego li bijaše dosad. Ton ministra-predsjednika bio je u jučeranjem govoru ljubezan. A to znati ili da hoće da popravi pogresku; ili da sakrije svoje nazore za liepmi rječi: „Temeljni nacrti“ koj takvi imali bi biti u bitnosti nepromičljivi. Koerber nije neprištiran. On je sjeđa jedne stranke, Ijvice. On je za državni jezik kod visih oblasti, a što to znači, to kaže Magursku i Prusku. Svojimi rječima nije Koerber dobio Čehiju. Oni hoće Čehu. U parlamentu nije mogće slijeviti jezikovnoga zakona. Za kompromis jesmo, ali s kim i kako, ako se hoće već unaprije njemački državni jezik bar za njeko oblasti, i toj neće češkoga ozemlja sa češkim rukaturom jezikom. Kakovo se može imati pouzdanje u ministru-predsjedniku, koji svaki čas bar u rječili svoj nazore mjeriti? Govornik odgovara Njemuči Schückertu, da nije istina da su Njemiči stvorili monarhiju. Stvorili su ju Njemiči, Česi, Ugri, Hrvati, pa i Poljaci. Svi ti i drugi su uzdržavaju. Mi nećemo države ni vlaste koja bi nas dovela pod vlast tudiđe države. Parlament je u krizi, ali mi tomu nismo krivi. Nami je draža domovina nego parlamenat. S parlamentom su još može koje vrije vući, ali kriza tudi neće prestati. Mi čekamo čin. — Svenjemic dr. Bäruth je zagovara podpuni nješmački državni jezik, onako kako je to zast. Spinelli na skupštini u Trstu oznacio. Sve jezikovne naredbe bi se imale ukiniti. Zašto nebi bio njemački jezik u Austriji ono što je magarski u Ugarskoj. Spas je samo u njemačkom državnom jeziku. Oni, Svenjemic, su konservativniji za državu nego ministar-predsjednik. Radi se o tom, da li da se u državi vlasti slavenski ili njemački. U prvom slučaju bi država propala. Mi smo za drugo. Mi smo otvoreni pristase njemačkoga čarstva. (Zast. Berger: Hoch Hohenzollern!). Mi ćemo bezobzirno svojim putem dalje. — Zast. dr. Stránsky veli, da nemože mnogo novog reći. Ako je Koerber da izvede posledice iz razprave, mora reći parlamentu: Hodi za nekoliko dana doma. Ja odstupam, drugi će doći. I u istinu, nastavlja dalje, Koerber imao je učinili kraj sporu češko-njemačkomu, imao je provesti nagodbu s Ugarskom. A k tomu imao je uvesti neki rad u parlamentu. I jedno i drugo i treće stoji gore, nego kad je nastupio. Njegovi temeljni nacrti su uvreda za 1/4 pučanstva cijele monarhije, a dosledno i za veliku vesticu pučanstva u obće. On hoće zakone, zeljene table, pak zašto se nedrži zakona, i to temeljni § 19. istih. Zasio radi proti njim, samo da ugodi jednoj stranki. Cijelo jezikovno pitanje nije drugo nego činovničko pitanje, a nikačko pitanje pučanstva. U našim težnjama za ravnopravnosć mi moramo pobediti. — Iza toga svršila je razprava. Jos su samo stvarni izvrsici sledili. Zast. Bielan i kći izvrsjavaju je zast. Bartola, prijeđeno dugo, a morao bi bio još dulje, da je lutio pobiti sve što je Bartoli rekao, pobiti izreklu po izreklu sav njegov govor. U ostalom dobro ga je odpravio. Te izpravke će stalno „Naša Sloga“ doslovno

Nastavak u prilogu.

14·2 po sto; Slovenci u Trstu i okolici od 20·4 na 16·3 po sto. Talijani i Nemci su naprotiv kroz to vreme ogromno narasli. Talijana imade sada u Primorju 334.152; Niemaca 19454; Slovenaca 212.978; Hrvata 143.602, 1318 nekako skovanih Rumunja. Na temelju tih brojaka zaključuje tršćanski židovčić: 1. da u Trstu i Istri Talijanstvo napreduje, Slavenstvo u narodnoj bilinosti jezika nazaduje, nemačke se kolonije povećavaju; 2. da Talijani, ako brojimo i samo one, koji su austrijski državljanji, sačinjavaju ipak i brojnu i službenu većinu zemlje, napram svim drugim pojedinim narodostima. I ne zadovoljava se s tim taj tršćanski čifut, već veli mi drugom mjestu „la realtà è e deve esser, per gli italiani, migliore di quanto le cifre ufficiali parlano“ (realnost je i mora da bude za Talijane, bolja od onoga, što službene brojke vele).

Samo napred, gospodo slavna, samo napred hrabri junaci i vjerni sinici Italije, samo napred! Kopajte jamu, dubite grob Slavenstvu, brišite ga sa zemlje. Kroz ovih deset godina pale je Slavenstvo Priuorja za 5 po sto, za drugih deset godina pasti će za 10 po sto i tako dalje, a za vremе četrdeset godina neće biti više ni jednog a Slavena u cijelom Primorju. Tada bit će sami, bit će ujedinjeni sa majkom Italijom, bit će sretni. Dà, sretni, svoji u svojoj zemlji! — Buči, buči, more Adrijansko . . . !

Talijanske novine o Hrvatima.

Talijanska novina „La Patria“, izlazeća u Rimu, doniela je dne 26. oktobra tek, g. vrlo zanimiv članak pod naslovom „Dalla Croazia“ o gradu Zagrebu i o Hrvatima.

Taj članak glasi u prevodu ovako:

„Kad bi Talijan, osobito iz sjeverne Italije, kojemu je jošte glava puna bajka stono jih je čuo pribati o Hrvatskoj i o Hrvatima od svojih starijih, došao danas u Zagreb, čudom bi se začudio, naletaće se pred nejškim modernim gradom.

Zagreb grad leži po prilici tri kilometara lievo od obale Save, novi grad u dolini, stari na obronku raznih brežuljaka. — Broji 60.000 stanovnika (većinom rimokatolika), koji govore naređenim jednakinom, što se govori u Beogradu. Govori se mnogo i njemački, pošto je taj jezik obvezatan u srednjim školama i pašto ima u gradu još mnogo (!? Op. prevođeća) Njemaca. Madžarski jezik je ograničen na ono malo postanskih i željezničkih činovnika. Široka ulica, koja se proteže po prilici za jedan kilometar od srednje željezničke postaje pa do ulice „Marija Valeria“, koju s desna i lijeva resa vrlo lijepo i moderne kuće, a na dnu se bijele siljasti turnjevi stolne crkve, te kuće i palace, koje razbijaju tamnu zelen brežuljaka, sve to pruža strancu, koji dolazi sa ugarskom željeznicom, blizu veličanstvenog slika. Po sredini ulice podiže se paviljon lijepih umjetnosti; muzej pun važnih starih, inđenici kip Sv. Jurja od Fernkorna i akademija znanosti. Iz ove ulice, koje se sjeverniji dio zove „Zrinjski trg“ od slavnog grofa Nik. Zrinjskoga, koji pada u XVI. vijeku, poput Leonide, sa 3000 ljudi branec Sigel proti Sulejmanu, vodji ogromne turske vojske, — stigne se nakon nekoliko časova, na „Jelačićev trg“, srce Zagreba. Trg je prostran, te se na njemu svaki dan trguje voćem i drugim stvarima, a na sredini diže se viteški kip slavnoga grofa Jelačića-bana, koji se je god. 1848. borio proti Madžarima za neodvisnost Hrvatske. — Idući odavde prama zapadu, dodje se u „llicu“, glavru i vrlo dugu

alicu, punu svaknjakih lijepih dućana, jako živu i u nekoju dobu dana punu svjetline, medju kojom se osobito nedjeljne dneve i ujutro. Iste lijepa nošnja seljaka sa njihovimi bijelimi hlaćama i kiklama i sa crvenimi ili modrimi prskacima iz izrađene kože, a o podne elegantne toilette lijepih gospodja“.

Tu pripovijeda dopisnik posve objektivno o srpsko-hrvatskom sporu, spominjući malko i prošle izgrede u Zagrebu, pa nastavljaju:

„Prije nego zaključim, dopustite, da stogod kažem o hrvatskim javnim skolama. One su interkonfesionalne, popovi su izključeni iz uprave, a učiteljima je strogo zabranjeno ne samo vrijedjati druge vjeroizpovijesni, već pisanuti i o njima. Ja neznam, da li u tom vrijedi za nas „del bel Paese“ Croatia docet; ali svakako je snosljivost, to poštivanje slobode savijesti ne odvisi od madžarske vlade, jer je Hrvatska, što se tiče javne poduke, unutarnjih poslova i pravosuđa, sasvim neodvisna od Ugarske.

Književno hrvatsko središte, koje je bilo od XVI. do XVII. vijeka Dubrovnik, jest sada Zagreb. — Sveučilište, osnovano god. 1874. polazi oko 800 djaka, dvije mužke gimnazije (8 razreda) 1800, realuku 500, obrtnu mužku školu 300, trgovacku 100, ženski licej oko 200 učenica, žensku realku 200, žensku obrtnu 300.

Eto, kako piše ova novina o Hrvatima, jer je primila dopis od Talijana, koji je video i upoznao Hrvatsku i hrvatski narod, pa nas nemože nazvati „barbarima“ kao oni, koji pišu samo da nas takimi pred drugim narodima pričau, a nit o Hrvatima, nit o njihovoj kulturi nemaju pojma.

Sjećajte se
„Bružbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

- Fr. Trutat, Hrvat je tat!
Jur. Ča ti se Frane meša.
Fr. Aj ne, ač tako govore Talijani nam drugen.
Jur. Ne budi nem, a ki je veći tat ča je Talijan; ča ne vidis, da nas na oči slepe i kradu nan ljude i mesta.
Fr. A vero imas pravo, zač veće tatarije nisu mogli storiti; leg sur storili s opisivanjem pučanstva.
- * * *
- Fr. Čuj Jurino, fantina mi piše z Reki, da pohaja mačj kapo po palade i da hata štrfici kontra onoj veloj kućine na Volasken.
Jur. Neka Bogu zahvali onen, ki su va onoj kućine bili i ki su va onoj još dan današnji, zač da ni njih i onakovebil, bilo bi mu jo kataloh.
Fr. Te se oni još s prijatelit.
Jur. Dragi ti, ča paraš, da se sada grdo gledaju, ono j' samo za fintu!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Prenos uređa c. kr. katarskog povlastištva u Fuli. Dne 16. o. mj. preselio se je ured c. kr. katarskog povlastištva iz gradsko kuce u bivšu palaču nadvojvode Karla Stjepana, koju je vlasta za svoje urede nedavno od nadvojvode kupila. Sada su u gradskoj kući (vjećnicu) smješteni jedino občinski vjećnici.

Otvoreno Škole družbe sv. Cirila i Metoda u Štokovcu, bili će u nedjelju dne 23. o. mj. Iz jutra bili će svećana služba božja a iza tega blagoslov škole. Da se taj ugodni dan proslavi, liepo bi bilo, da se sto više naroda sakupi onog dana u Štokovcu; da time sam dan što svećanjim postane. Onima što putoju vlakom, treba ići do Zabronići, a odavde jo do Štokovaca male pol urice. Dakle, da se viđimo u Štokovcu!

Pazinski kotar:

Razrust občinskoga zastupstva. U tršćanskom „Il Piccolo“, koji je, kako je poznato, u tjesnoj vezi sa vladinimi krugovima u Trstu, čitamo, da je c. kr. namjestničta unistilo posljednje občinske izbore u Tinjanu, i to uslijed utoka tijanskih taljanaša proti rečenim izborom.

Ako je ta vlast istinita, tada čeka nova težka borba naša rodoljube u onoj občini, u kojoj nastaje zanest narodni dušmani sjeme nestope i razdora.

Za svećonički stan u Borutu. Zemaljski odbor u Poreču opunovlastio je občinsko glavarstvo u Boljunu, da sklopi na račun i u ime porezne občine u Borutu zajam od K 6000 za gradnju svećeničkog stana u Borutu.

Onim, koji jošte toga neznavu, javljamo, da je slavni zemaljski odbor u Poreču sklepano za Boljun novo talijansko ime: Finale a za Borut: Buttrio! Kako mogu biti toli smiješni inače patmetni ljudi!!

Porečki kotar:

Iz Poreča pišu nam 9. o. mj.: Danas je obdržavalo naš občinsko zastupstvo sjednicu, u kojoj je na početku načelnik priobio imenovanje novog upravitelja kotarske oblasti g. Fridriha Rennera.

Između ostalih točaka dnevnoga reda, koje bijahu rješene, zanimati će napose Vaše čitatelje ona, kojom je za sada obustavljen koli namestoli država za gradnju pučke škole u Žbandaju, i to sve dolti dok se nesukupi potrebit novac i dok ne osiguraju občinari iz Žbandaja obećanu radbotu za gradnju rečene škole. Osim toga bijaše zaključeno, da se maloži novi namest na god. 1903. za stanovnike Frate i Žbandaja, koji spadaju pod crkveno okružje u Novoj Vasi; odobrena bijaše predložena razdioba občinskog zemljišta u Varvaril itd. Kako vidite, ovi zaključci tiču se našeg izvanjskoga puka, te je žalostno, da gospoda u Poreču odlučuju i zaključuju o njegovoj koži a većinom bez njega.

Iz Grožnjanu pišu nam 18. o. mj.: Priobili ste, g. uredniče, u predzadnjem broju tužilju iz ove nesretnje občine i plovjanje proti našem novom župniku, pak smo se nadali, da će se gospoda na biskupskom ordinarijatu obazreti na javnu pritužbu, kad nije pomogla naša privatna molba. Tu molbu predala je posebna deputacija na biskupskom ordinarijatu dne 15. prosloga oktobra te smo otkrivali na nju povoljnu rješitu, nu naš vapaj, ostao je glas vapijućega u pustinji.

Naš novi župnik g. Vaselli, neće da ista čuje o propovijedi u našem slovenskom ili hrvatskom jeziku, već propovijeda svake nedjelje jedino talijanski — kao da smo mi izvanjski ove bez pastira. Mi znamo, da će se tim omiliti i prikupiti talij-

naškoj gospodi u ovom gradiću, ali on bi morao znati, da je bio imenovan župnikom za cielo našu župu i da će svojim postupanjem izgubiti posve ljubav, poštovanje i posluh svih nas izvanjskih župljana, koji sačinjavamo ogromnu većinu njegovih ovđica.

Sudeć po postupanju g. župnika, reč bi, da nije dobio od ordinarijata nikakva savjetu ni naloga, ili ako ga je dobio, tada je to znak, da ga nije briga za svjetu i naloge svojih predpostavljenih. Mi se utičemo evo opet do pret. biskupskega ordinarijata vrločom molbom, da se našoj opravданoj želji zadovolji, da nam se dade, ono što je naše od starine, da nam se pruži prilika, da uzmognemo čuti riet božju u našem materinskom jeziku, da nam se dade ono, što se daje divljim narodom, koji tjeraju i proganjaju svoje puste i blagoviestnike i dobrotinje.

Koparski kotar:

Umirovljen! Iz glasila tršćanskih židova dozajemo, da je bio umirovljen bivši učitelj u Lanisu (Nilino!) Marchi. Viečna šteta što je ikad stupio na istarsko zemljište!

Voloski kotar:

Njemački carski supravi u Opatiji. Iz Opatije nam pišu, da je dobila tamošnja uprava hotelac južne željeznicu brojzavni nalog iz Berlina, da pripravi dvorac „Angelina“ za polovicu mjeseca janura 1903. U tom dvorcu da će nastaniti njemačka carica Augusta sa kćerkom jedinicom i tuj ostati do Uskrsa. O Uskrsu, da će doći car Vilim po svoju suprugu i kćerku. U dvorskih krugovih pronosi se glos, da će se tom prigodom sastati car i kralj Fran Josip sa carem Vilimom u Opatiji.

Iz Lovrana pišu nam, da je tamo stigla zadnjih dana prosloga čedna obitelj ugarskoga ministra-predsjednika g. Szella i da se je nastanila u dvoru „Nalade“ pakovnika Graserna. Ministrica obitelj ostati će u Lovranu do konca maja, a posjetiti će ju ministar-predsjednik čim mu dopuste državni poslovi.

Trst.

† Kononik Fran Cerne. Iz Trsta nam pišu dne 18. o. mj. Nemila smrt poskosa je opet jedan dragocjen život; i opet se svalio u grob jedan od onih kremen-začajeva, kojih sve više nestaje. Dne 15. o. mj. blago usnuo u Gospodinu na kon podulje bolesti kanonik Fran Cerne.

Pokojnik bio rođak pokojnog kanonika Cerne-a, koji je ustanovio više stipendija za đake. Rodio se u Tomaju na Krasu dne 30. decembra 1822. Svršiv latinske i bogoslovne nauke, zaređen je svećenikom 1. janera 1845. od pokojnog biskupa Mateja Ravnikara. Kao duhovni pomoćnik služio je u Rižanu i kod Jezuita u Trstu i bio kapelan kod Benediktinka u Trstu. Zatim je bio prvi župnikom u Rojanu, u istom svrštu bio je na Opčinu, zatim u Trstu pri sv. Jakovu i sv. Antonu Starom. God. 1884. bude imenovan počastnim, a god. 1885. pravim kanonikom stolnog kaptola u Trstu; god. 1893. postane sholastikom. Iza odstupa pokojnog biskupa Ivana Glavine ismrtil pokojnog Ivana Šusta izabran bijaše od kaptola vi-karom. Kroz neko vrieme bio je biskupskim komesarom c. k. gimnazije, realke i akademiju u Trstu.

Svuda, gdje je službovao, ostavio je radi blagog svog značaja trajnu i ugodnu uspomenu. Kao pravi pastir ljubio je svoje stado. Svuda pomagao bi siromaha, ali uvjet tako, da ne zna hievica, što radi desnicu. Radi njegovih vrlina stovali ga i isti protivnici.

Osobito je ljubio narod, iz kojeg je nikao. Narodni pokret pratilo je budno do svoje smrti, veselje se svakoj stecjewini a žalosteč se pri svakom neuspjehu. Bio je

odrešit i ovažan, ali uz to uvjek napram svim ljubezan. Nije čudo, što su ga i počni biskupi volili i stovali. Bistar um resio ga do konca njegova života, te bi se znao zanest i govoriti i u svojoj stosti kao kakav mladić.

Osobito se čestiti starac veselio hrv. gimnaziji u Pazinu, poznavajući važnost tega zavoda za istarskog patnika. Uvjet bi se propitkivao za napredak djaka, te je po svojih silah i novčano priskoci u pomoć putem djačkog-pripomoćnog društva. Kako mu je srcu priraslala ta gimnazija, vidi se iz toga, što je sve svoje u oporuci ostavio konviktu u Pazinu.

Više je vremena poboljevalo, starost ga shrvala, a 15. o. m. izdahu svoju plemenitu dušu. Dobra diela odpratiše ga u vjećnost. Kao što je rečeno, bio je počni kanonik uzoran svećenik i rođoljub, dobre duše i plemenita srca, milostiv i miroljubiv kao pravi apostol ljubavi i mira. A ipak se je našlo poživinčeno stvorenje u ljudskoj spodobi, koje slijepje na njega u smradnom glasilu tršćanskih čifta žuč i otrov jedino radi toga, što je pokojnik ostao do zadnjeg daha vjeran svomu Bogu i svomu narodu. Bezobrazno židovce ne može da sakrije svoje strasti i mržnje do katoličkog svećenika i slovenskog rođoljuba jedino radi toga, što je taj muž osudjivan one talijanske svećenike koji su bacali pod noge svećenički obraz i koji se nalaze u službi lažliberalnih i židovskih listova grada Trsta.

Primio ga dobri Bog u slavu nebesku!

Razne primorske vesti.

Ispit usposobljenja za hrvatske pučke škole položili su ovih dana na c. k. učiteljištu u Kopru gg. Josip Blažić, učitelj u Rukavcu i Ante Flego, učitelj u Žminju.

Nove spletke istarskih Talijana. Tršćanskomu „Židovčevu“ brzovajlovu dne 18. o. m. iz Beča, da očekuju tamo zemaljskog kapetana za Isiru g. Campiteli-a, koji da dolazi tamo većiti sa ministrom željeznica, radi dvoježičnih napisa na novoj istarskoj željeznicu Trst-Poreč. O istom predmetu, da je vietao sa ministrom željeznicu dr. Lius, načelnik Motovuna, koga da je pratio k ministru c. k. zastupnik V. Kurije za Istru. Stavljući ove najnovije spletke naših Talijana do znanja našim zastupnikom na carevinskom vječu, očekujemo od njih, da će i oni g. Witteku kazati čisto i bistro, da se mi više nedamo zapostavljati bar od carskih oblasti, da je naš narod sit tih mrzkih spletaka, te da zahtijevamo odlučno, neka se već jednom i u Istri stane provadjati državne temeljne zakone.

Zemaljski odbor i opet podlegao pred c. k. upravnim sudištem. Na priču občinskog glavarstva u Buzetu proti odluci zemaljskoga odbora, kojom se je odobravala postupak onoga cestovnoga odbora u pogledu ceste Buzet-Draguć, držala se je razprava dne 27. septembra t. g. Odluka zemaljskoga odbora bila je kako nezakonito dignuta i odlučeno, da kotarski cestovni odbor ima uzdržavati i tu cestu, jer je ona kotarska, a ne občinska cesta. Ujedno je rečeno, da zemaljski odbor ima izrično i o tom odlučiti, jeli pravo ili nije, da cestovni odbor uporablja nova potaljančena krajevina imena.

Smatrajući tu rješituva važnom, mićemo se s njom u jednom od prvih brojeva podujte pozabaviti.

Javne radnje u Istri. Zemaljski odbor u Poreču osjegurao je občini Kanfaner podporu od kruna 1000 iz zemaljske zaklade kao pomoć za gradnju občinske šterne u selu Mušići; občini Motovun 200 kruna kao prvi obrrok zemaljske podpore za gradnju vodovoda u Zumesku. Isti odbor dozvolio je tehničkomu odsajku da primi u privremenu službu Josipa Golomboka iz Berlina u svojstvu nadbiskupa (vrata).

Razne vesti.

Talijan o Plitvičkim jezerima. U „Giornale d'Italia“ priobčio je L. Villari članak o Plitvičkim jezerima, u kome kaže, da su ona jezera, često prirode, kome na svetu para nema i kad bi bila poznata i cijenjena, kako zaslužuju, da bi se svih strana Europe, pa čak iz Amerike dolazili, da se nadive njihovim krasotama“. Zanimivo je, što on piše, kako je obaznau za Plitvička jezera. Nije, veli, znao, ni da obstaje na svetu, nego u Puli, u jednom svratištu, video je velik ilustriran plakat, koji ga je ponukao da podje pogledati krasote Plitvice. Iz zahvalnosti na prelepom užiku napisao je u velikom rimskom listu odulji članak, koji je himna krasotama hrvatske domovine. (N. L.)

Poraz tršćanskih socijalističkih kolovoda u Splitu. Dve nedjele zasnice dozivili su kolovode tršćanskih socijalista, glasoviti Dobrić, Linhart i drugovi neotekivane poraze. Na skupštini političkog društva „Elinosti“ u Skedenju nije im dalo občinstvo do rieči, već ih tako svečano izvježdalo, da su naglo pobrali i kopija s slediće nedjelje pokusale sreću u hrvatskom Splitu, kamo su se prešetali, sve na veću slavu i sreću trpećeg radništva. Ti spasitelji radništva nedolaze na sastanak talijanskih bogataša i kapitalista, na skupštine talijanskih židova i lažliberalaca, s kojima su u našem Primorju sklopili najtjesniji savez, već idu onamo, gdje se sastaju pravi prijatelji našeg radništva, gdje vičaju hrvatski i slovenski rođoljubi, sve sami radnici umom ili rukom, da tamo mule, uznemiruju i vrednuju naše radine, požrtvovne i nesrebite muževe. Ti glasoviti kolovodi „slovensko-hrvatskih“ socijalista nisu doduše, da su u službi najbesnijih protivnika našega naroda, ali čitavo njihovo javno djelovanje pobija ih najsjajnije. Radi toga nelazne odziva među našim radničtvom, koje spoznaje svoje prave prijatelje i pomoćnike i koje se neda zaslijepli supljimi frazami o jednakošt, bratimstvu i slobodi, kojima se razbacuju svuda ti tobožnji njegovi spasitelji, koji se šeću od mjesta do mjesta — neradeći sami — — ništa!

Da se vratimo na njihov poraz u Splitu, priobčujemo po hrvatskih listovih slijedeću vest o tom prvom njihovom tanosnijem sastanku: U nedjelju u jučkoj držali su socijalisti najavljeni sastanak u Splitu, u dvorani bivše Armonije. Došla su razne odaslanstva iz Beča, Ljubljane, Zagreba, Trsta i Zadra. Dvorana je bila dubokim puna. Kad je predsjednik počeo govoriti talijanski, nastalo je, mrmlijanje: „Ne razumijem“. I onda su govorili svi hrvatski, osim nekog Pittonia iz Trsta, koji je u svom talijanskom govoru predario urednik „Jedinstva“, da je on osudio tršćanske socijaliste s nacionalizmom, te ga proglašio lažljivecem. Tu prisutan urednik „Jedinstva“ prosvjedovao je proti tomu i zatražio rieč. Netom je on u svom ugovoru naglasio, da je name nuždjuju načrana borba za neodvisnost i ujedinjenje, nastala je vražja galama. Jedni su psikalici i zviziđali, a drugi vikali: Napred! Živio! Živila Hrvatska! Urednik je govorio dalje, ali se u zagljušnoj buci nije ništa razumjelo. Nemir je rasao, te je bilo pogibelji, da se dodje do šakah. Onda je politički povjerenik proglašio skupstini razpuštenom. Socijalisti pokunjeni odošle, a naše svjetno radničto zapjeva „Ljepu našu“. Tako je internacionalni sastanak u Splitu svršio nacionalnom himnom.

Klin — s klinom! Naši Talijani bili bi sretni i blaženi, kad im nebi razbijali račene Nieme u južnom Tirolu. Ovdje u naših pokrajina idu ruku o ruku sa Niemcima proti nam Hrvatom i Slovencem i da im Niemci nesmetaju u južnom Tirolu, bili bi oni najbolja braća. Ovdje im podgrizavaju doduse također

narodni život, ali toga neće da vide, jer im je osveta i mržnja do nas Slavena prikrila posve zdravu vid. Ali u južnom Tirolu, kose im se strašno narodni interesi. Tamo su oni u vičnom narodnom boju; tamo otimaju jedan drugomu takozvanim narodnim posjed; tamo neima govoru ni o prijateljstvu, ni o slogu — jer se radi o koži jednini i drugih.

Tako čitamo u talijanskih listovih Trentina, da je občinsko glavarstvo u Trentu zabranilo izviesiti javno po ulicama nekavne njemačke plakate, a občinsko glavarstvo u Bolzanu vratio je Talijanom silo za oganjilo tim, što je zabranilo po gradu izviesiti talijanske plakate, odatle: klin — s klinom!

Hrvatska vjeresilska banka u Dubrovniku, započela je svoje djelovanje. Dionička glavnica toga novoustrojenog zavoda, koja je podpuno uplaćena, iznosi za sada K 500.000, te će se prema potrebi povisiti. Zavod ovaj posvetiti će najveću pažnju unapredjivanju trgovine, obrta i industrije i gospodarstva, te je obzirom na svestrane svoje sveze sa novčanim zavodima Dalmacije i inostranstva u stanju pružati svojim mušterijama najveće pogodnosti.

Onim, koji kane u južnu Afriku. Austrijski poslanik u Londonu javlja, da je ratno pravo u južnoj Africi dokinuto, pa je usjedloga nastala promjena i gleda prisilnih putnika. Za izkrcanje u Kaplandu i Natalu ne traži se više posebna dozvola; ali se traži takova dozvola za putnike, koji hoće u Transvaal i u Oranje. Ovu dozvolu imava svaki putnik priskrbiti sebi prije dozlaska iz Europe, a potvrđujuju ju zastupnici rečenih dviju zemalja kod dolaska u luku kaplandsku i natalsku. Pošto je prešao rat, to je razpušten velik dio vojske, a odpušteni vojnici su sve poplavili kako u južnoj Africi tako i u Englezkoj, te zaposjeli sva mesta kao obrtnici, radnici itd., svagdje se osjeća pomanjkanje rada, a sa mih nezaposlenih radnika imao oko 75.000. Zato se izseljavanje u Englezku i južnu Afriku nipošto ne preporuča, dapače se svatko od toga ozbiljno odvraća.

Odvjše božjeg blagoslova! U talijanskih novinah čitamo, da je neka Magdalena Cravelli u Napulju u 19 godina bruka rodila 62 djece, i to 59 sinova i 3 kćeri. Gradjanstvo Napulja sakupilo je 39.000 podpisa na molbu upravljenju talijanskoj vladi, da dade toj plodnoj građanki mirovinu od 1800 lira godišnjih. Molba ta ostati će po svoj priči neuslijedana, jer ima Italija i onako odvise sirona, te je ona žena samo njihov broj povećala. Gradjani Napulja bili bi pametnije učinili, da su onoj siromašnoj ženi sakupili mjesto 39.000 podpisa, toliko tisuća lira.

Hrvatsko podporno društvo za potrebne djeake u Mostaru. Kako namjavljaju, ustrojilo se je dozvolom bosnog vladara „hrvatsko podporno društvo za potrebne djeake u Mostaru“, koje ima svrhu, da podupire siromašne djeake srednjih i nižih škola iz Bosne i Hercegovine. Upravni odbor ovog humanitarnog društva imenovao je svojim povjerenikom za Hrvatsku mladiću književnik i pravnik gosp. Mehmeda Dželaluddina Kurta u Zagrebu (Kukovićeva-ut. br. 4), koji je preuzeo zadataču, da sabire za društvo članove. On u tu svrhu razaslije upisne arke i spreman je dati svaku obavest o društvu, a članarina i u obće novac ima se izravno platiti upravi društva u Mostar. Ne suminjam, da će naši imućniji ljudi rado pristupati mostarskom humanitarnom društvu, kako bi se njegovom pomoći načinjao mnogi talentirani mladić, koji nema vlastitih sredstava.

Hrvatskim i slovenskim trgovcem — na uvaženje. Onomadne čitali smo rođoljubiv poziv „Dalmatinskog trgovca“ na sve trgovce Dalmacije, da se sastanu u Splitu i da tamu zaključe, kako će se u buduće služiti u svojih poslovnih jedino izključivo hrvatskim jezikom. Onaj poziv preporučamo i mi svim našim trgovcima a ovdje mu dodajemo nekoje opazke, koje bi se imale ticati i ostalih trgovaca iz svih hrvatskih i slovenskih zemalja.

Veliko trgovacko središte čitave monarhije jest bez dvojbe grad Trst. Tam dozvaju naši trgovci svakojake surove, leš, drvo, vino, svieže i suho voće, žito, sieno i druge proizvode zemlje itd. itd. Od tamo izvazuju svakojaku robu za odjeću i obuću, razne vrste hrane, kane, kavu, slodar, ulje, suhu ribu, muku, pak sumpor, modru galicu, željezo, svakojake mirodije i stotinu drugih predmeta.

Ti naši trgovci jesu dakle u neprekidnom doticaju sa trgovci, špediteri i tvorničari grada Trsta. Tej imade priličan broj manjih trgovaca i mještih velikih trgovackih tvrdika našega roda i jezika. Ostali su Talijani ili Niemci.

U koliko su izvanjski naši trgovci, Hrvati i Slovenci u doticaju sa slovenskim i hrvatskim trgovcima u Trstu, rabiti će vaj i daju u dopisivanju s njima svoj materinski jezik, ali dvojimo vrlo, da je tako sa talijanskim ili njemačkim trgovcima. A ipak bi moralo biti tako!

U Trstu imade velikih talijanskih i njemačkih tvrdika koje drže navlažničnike Hrvate ili Slovence, da mogu dopisivati sa izvanjskim trgovcima hrvatski ili Slovenski. Tih tvrdaka imade na žalost malo, a da ih neima više, krivi su sami naši trgovci, koji primaju talijanske ili njemačke dopise, račune, naručbe itd. ili koji obče bez prigovora sa trgovackim putnicima tudjeg roda i jezika.

Naši su trgovci krivi sami, što nije namjestenih na statine naših mladića u gradu Trstu, kojim bi se pomoglo do kruha i koji bi mnogo koristili našoj narodnoj stvari u onom gradu.

Dalmatinski trgovac preporuča svojim zemljakom neka se unaprije sruže u dopisivanju i u naručbama jedino hrvatskim (am dojemo: ili slovenskim) jezikom; neka ne podjeljuju u buduće nikakvih naručba trgovackim putnikom, koji ne budu znali hrvatski (slovenski) govoriti.

Budu li se toga držali naši trgovci, oklašati će sebi posao, jer im je valjda lagje dopisivati u materinskom jeziku nego u tudjim; pomoći će mnogobrojnim našim mladićem do kruha i izvoštiti će našemu jeziku ugled, kojeg žalibote danas neuživa ni kod Talijani a ni kod Niemci.

Ali prije svega valja da budu naši trgovci u vlastitoj kući pravi rođoljubi t. j. da sve svoje trgovacke poslove kod kuće vode jedino i izključivo u hrvatskom ili slovenskom jeziku, jer dok nije toga, oni se neće stalno odvaziti na to, da zahtijevaju nješto od tudjina, što sami kod kuće zanemaruju.

Ono, što rekosno glede Trsta, vriedi dakako u manjem razmjeni i za sve ostale gradove, s kojima dolaze naši trgovci u doticaj.

Trgovacka mornarica svezga svijeta. Iz posebne statistike, što ju izdaje poznato osiguravajuće društvo „Bureau Veritas“ i koja potiče od godine 1877—1901, vadimo slijedeće podatke o brodovima na Jadra i na paru te o čistom i blatnom teretu, sto ga nose. Iz te statistike proizlazi poznata jurje činjenica, ali na novo sjajno potvrđena o neprestanom padu brodoviju na Jadra i o postupidnom prijastu brodoviju na paru.

I. Brodovi na Jadra, koji nose teret od preko 50 bačava (tonelat):

Godine 1877. bilo ih je 58.208 sa 15.553.000 bačava nečistog tereta i sa 267 bačava osrednjeg tereta po ladji.

God. 1883. bilo ih je 48.487 sa 18.740.000 bačava nečistog tereta i sa 283 bačava osrednjeg tereta po ledji.

God. 1889. bilo ih je 37.663 sa 1.636.000 bačava nečistog tereta i sa 93 bačava oštećnog tereta po ladji.

God. 1893. bilo ih je 39.385 sa 548.000 bačava nečistog tereta i sa 325 bačava oštećenog tereta po ladji.

God. 1901. bilo ih je 77.982 sa 3.205.000 bačava nečistog tereta i sa 293 bačava oštećnog tereta po ladji.

Sadašnji teret, što ga nose ladje, iznosi jedva polovicu tereta od 25 godina starag.

Taj pad dolazi ponajviše odatle, što se dadeši svi prosvjetljeni narodi na brodovlje na para, koje je u istom razdoblju ovako rastlo:

IL Brodovi na paru, koji nose preko 100 bačava čistih:

God. 1877. bilo ih je 5.771 sa 5.637.000 bačava nečistog tereta.

God. 1883. bilo ih je 7.301 sa 5.405.000 bačava nečistog tereta.

God. 1889. bilo ih je 8.885 sa 11.046.000 bačava nečistog tereta.

God. 1895. bilo ih je 10.744 sa 15.657.000 bačava nečistog tereta i sa 9.995.000 bačava čistog tereta.

God. 1901. bilo ih je 12.289 sa 21.783.000 bačava nečistog tereta i sa 13.465.000 bačava čistog tereta.

Veliki račundžija. Neki dan je u jednoj dvoranji bedog svetučnosti, držao predavanje grčki računski vještak Pericles Dijamandi. Dijamandi je, 1893., godine francuzski akademičar Bertran prvi put prikazao učenjačkom svjetu. Ovaj mladić je sve učenjake zadivio svojom vjesinom računanja. Dijamandi je proputovao sve veće gradove u Francuzku, Rusiju, Svjetskoj i Grčkoj, a najveći učenjaci kao Morelli u Zeneti, Lombrozo i Mantegaza u Italiji, izjavili su, da je dan ovog dana pravo čudo prirode. U Beču je Dijamandi obrazložio svoj način u računanju i jedno izpiralo, kako je odkrio svoj dar. Jednom prilikom trebalo je da pomogni dva veća broja a nije imao pri sebi ni papira ni olovke. Pomožio je dakle ova dva broja u glavi. Ohrabren ovim uspijem zaključio je, da svoj dar usavrši. Posle vježbe od više godina danah, tako da se bio usavršio, da sada, i najteže računske operacije umije izračunati u glavi. Na predavanju u Beču Dijamandi je sbratio i oduzimao brojeve od deset brojaka mnogo ih, potencirao i vadio drugi, treći i četvrti koren. Brojeve su mu diktirali iz redova publike. Na kraju predavanja je sbratio sve one brojeve, sa kojima je na predavanju radio.

Vino u Italiji: Na svim vinskim tržistima cene mosta i vina neginju k pitanju. Kupeći i potrošnici rezervirano se drže, jer se boje promjenjivosti u cijenama, koja bi mogla kao i prošle godine nastati uslijed potrebe novca kod preizvodnje vina. Ove godine vina se rodilo mnogo manje, nego li lanjao, pa postoji je u Francuzkoj hrana mnogo slabija od lanske, to se ne treba bojati; da će cene vina znatno povećati. Pokazalo se, da uspijeva nastojanje da se poveća potrosak vina u samoj Italiji.

Porez na nečistoće u Ugarskoj. Jedan magjarski sudac predlaže u "M. Szó-u" vno zanimiv predlog, da se avak neženja oporezuje. Do toga zaključka dovela ga patriotska zejza, da se magjarsko stvo više proširi i umnozi. Šte se magjarska rasa gubi, krivo je, veli pišac, mnogo i neženstvo i neplodnost brakova. Neženstvo je ružno samoljubje, neženje nerodoljubje i nemoral. Drvo, koje ne nosi ploda, kopamo, bliski, koji ne će da raste, bacamo s našim proraza, a ostavimo nekaznjenočevjaka, koji imade svoj život i udoban život, pa ga ne će da zadrži za domovinu, koji ne ispunjuje svoju rođobu i čovječju dužnost, da sebi osmije porodicu. Sami smo na tom svetu, veli dalja pišac, ostavljeni od svih, nemamo prijatelja, moramo se sami brihati,

da nas bude više. I u tu svrhu predlaže isti: 1. Od žene, koja neimade u 5 god. mjece, mješi se mu, 100 žen rastati. Da bude to sprova rasplata, braku mora se uređiti zakonom. 2. Svaki muškarac, koji se do 30 godina ne oženi, a imade 3000 K godišnjeg dohodka, imade se oporezovati na 3000 K sa 30%. 3. Od ovoga poreza imalo bi se davati državnim učiteljima i činovničima doplatak za svaku novorogjeno dievu. Svaku činovničku dievu dobivalo bi do stanovitog doba taj doplatak, a osim toga bi se odgajalo i u institutu, pa bi takovo valjalo podići u svakom gradu i županiji.

Uvoz talijanskog vina. Prošlog mjeseca uvezeno je puno više talijanskog vina u našu monarhiju, nego li mjeseca srpnja. U kolovozu iz samog užeg područja našeg konsulata u Bariju izvezeno je u sve 500.000 K, dok je lani tog mjeseca izvezeno 154.181 K. Dolje s klauzulom!

Trajanje života. Neki drže, da je dugovještost životnjiva. I sblja, dalo bi se návesti mnogo primjera, da člana pokolenje jednoga roda dugi život. Ovo vredi osobito za pereodicu na solih, koje su prelično osamjene. Jedan francuzski statističar izvještuje, kako je jedna seljaka poročica kod Juillya bila dugovješka. Pradje je umro u 104. godini, njegovoj ženi bila je 98 godina, kada ju umrla. Ovo dvoje, imali su četvero djece, od kojih je jedno doživio 96 godina, a ostali su doživili 91, 87, 71 godine, a od ovih ljudi doživilo ih je sedam dobu od 85–92 godine.

Zdravstvene vesti.

Dobro sredstvo za razkuživanje jest kava. U bolesničku sobu postavi se nekoliko zrnja neprzenje kave na ugali. Para koja će tada nastati, ubija sve klice bolesti u zraku. Kavu treba dobro osušiti, onda zdrobiti pa posuti na žareći se ugali.

Proti grčevom želindu najbolje je rabiti čaj od odoljenja (Baldrian), ako se pije jutrom i velerom, bilo da je bladan ili topal odstranjuje bol. Kada nastupi grč, između nekoliko kapljica, toga odoljenja, kojim se pomeša nesto Holmannovih kapljica; 20 kapljica na šećeru ili u vodi, dajujuće odan povoljno; miris odoljenja jest neugodan ali ukus nije takav, on noseni na ukus likera. Nadalje neka bolesnik mještne vinski krpu na želudac da mu bude topilje.

Bolisti peradi: Lakše je bolest u peradi zapričeiti nego li ju izleći, posloži je već nastala. Za to eto nekoliko savjeta kako da se peradi sačuva zdravljivo:

1. Najčešće i najopasnije bolesti u peradi jesu epidemické hiravi, s toga nije uputno u uskom, ograničenom prostoru držati prenega peradi. Čim je više peradi u kojem prostoru, tim je više u njem nečistoće, koja je prvi uzrok raznim bolestima. — 2. Loša, a imenito pokvarena hrana glavni je uzrok radjanju raznih bolesti; isto tako skoro žuravlju peradi prehulinja hrana u zrnu, mješi, ako se daje premnogo. Daje li se peradi mehka hrana, ne smije biti veći obrok nego li ga životinja može na jedan put pojesti, jer preostale li su od hrane za sutra, ukinise i kifro je nastođiti peradi; — 3. Bolesni se daju lakše i sigurnije izleći, ako su u zatočku i ako ih za ruku opazimo. Gdje je bolest ved jaka napredovala i kasno se opazila, tu je pomot težka, često i nemogača. Péradar treba zato da ima potrebitu vještinstvu u poznavanju bolesti kod peradi. U tu svrhu mora se mnoga baviti s njome i prigledati joj, ne samo za hrantanje, nego i drugo vrijeme dana. — 4. Imu u peradi predizvika, koji se prije nekih bolesti javljaju. Oboli li koji perade, postane turbono i neveselo, koraca tromo, perje se načestrije i izgubi svoj sjaj. Krila se vise manje objesu, a glava uvuce. U kokosi izgubi kriesta svoju leđnu crvenu boju i postane modrikasta i belikasta. Neke trastuši posala Ludkanov, koji da mora

životinje odicele se od drugih i traže sa molnja, skrovita mjesto. Volja za jedno traje još, sve da je holst i jače napredovala. Bolestna životinja žedja u pravilu. Kod bolestne vodne peradi ima osobiliti jedan znak bolesti, naime da se perje ne osuši iza kuge, kako je životinja izasla iz vode, dočim se kod zdrave vodne peradi perje odmah osuši i svoj sjaj zadobije edimali za tim, što je životinja ostavila vodu. Povrh toga je još opaženo, da patke (čraca) svoj rep poput lepeze razstre, dočim je isti složen, kad su zdrave. — 5. Opazimo li na peradi koji od navedenih predznakova bolesti, vaja dotičnu životinju odmah oditi od drugih i smještiti ju u poseban prostor. To treba činiti jedino, da se zaprijeti zaraza ostale zdrave peradi, u druga da bolestna životinja ima potrebiti mir.

Politički pregled.

U Puli, dne 18. novembra 1902.

Austro-Ugarska.

Dne 15. o. mje bio je dr. Koerber u podujloj audienciji kod cara i kralje u Schönbrunnu. Dr. Koerber izviesio je vladara o političkom i parlamentarnom položaju. U parlamentarnih krovovima govore, da je vladar već upućen o svili osnovah, koje su poslednje doba uzete u pretres za razrađenje položaja. Vladiči blizu stojeci listovi pisu, da imade dosta nade, da će se položaj buduće ednina u toku razjasniti, da će se moći s nekom vjerojatnosu govoriti o budućem stanju stvari.

Službeni list hrvatske vlade donosi na čelu lista bansku, naredbu o ukinuću pricok suda u slobodnom i glavnom gradu Zagrebu i u upravnoj oblasti Stenjevec.

Croatia.

Hrvatski listovi prijavljuju, da je nastao sukob između kneza Nikole i nadbiskupa barskog Milinovića. Knez Nikola da bi hotio nadbiskupa maknuti iz Bara te tamo namjestiti po želji talijanske vlade drugog nadbiskupa talijanske narodnosti i jezika. Na kneza da je upivala samu talijansku kraljevu Jelenu, njegovu kćerku i po dogovoru talijanskih vladajućih krovova. Pitnja násla, može li knez bez dozvole sv. Stolice i bez pravog povoda maknuti nadbiskupa. U postu zavoda sv. Jerolima bila je sv. Stolica odvise nakon kneza Nikoli, te je njemu za volju námenila hrvatskou narodu veliku nepravdu, a sada se radi o tom, da makne hrvatskoga nadbiskupa istomu knezu i talijanskoj vladi za volju. Već se govori, da će se nadbiskup Milinović održati biskupiji i pôvuci se u koj samostan Dalmacije.

Srbija.

Iz Biogradskog pisa bekini ličovini, da se tamо pripravljaju na veliku progostvu medju novinama: Poslednja osuda novinara Proljeća, urednika liberalne "Srpske Zastave", da je pobudila medju občinstvom veliko ogorčenje. Taj novinar bijaše odsudjen na jednu godinu tamnice. I drugi član stanje li su od hrane za sutra, ukinise i kifro je nastođiti peradi; — 3. Bolesni se daju lakše i sigurnije izleći, ako su u zatočku i ako ih za ruku opazimo. Gdje je bolest ved jaka napredovala i kasno se opazila, tu je pomot težka, često i nemogača. Péradar treba zato da ima potrebitu vještinstvu u poznavanju bolesti kod peradi. U tu svrhu mora se mnoga baviti s njome i prigledati joj, ne samo za hrantanje, nego i drugo vrijeme dana. — 4. Imu u peradi predizvika, koji se prije nekih bolesti javljaju. Oboli li koji perade, postane turbono i neveselo, koraca tromo, perje se načestrije i izgubi svoj sjaj. Krila se vise manje objesu, a glava uvuce. U kokosi izgubi kriesta svoju leđnu crvenu boju i postane modrikasta i belikasta. Neke trastuši posala Ludkanov, koji da mora

uslijed toga odstupiti. S druge se strane tvrdi, da se zeli Danevi ričesi ministra javnih radnja Konstantinova i nekojih drugih, koje nije mogao prisiliti imate na odstup van tim, da je predao ostavku u ime cijelog ministarstva. Knez je primio ostavku i povjerio Danevu sastav nove vlade, koju je on ovakvo sastavio: Danev, predsjedništvo u izvanjske poslove; Tarcov, finančije; Ludkanov, unutarnje poslove; Radev, prosvjetu; Teodorov, javne radnje; Abraselev, trgovinu; i Paprikov, vojsku.

Belgia.

Dne 15. o. mje izpalio je talijanski anarhist Rubio tri hitca na kojima se je kralj Leopold sa pratnjom vozio iz službe božje za pokoj duše poslednje kraljice u kraljevski dvor. Jedan hitac razbio je prozore kojice, u kojoj brijahu kraljevi pobočnici i dvorske gospodje. Ranjen nije nikko. Redarstvo uhićilo je odmah zločinu, koji je priznao, da je bio kralja umoriti i da je Talijan.

Književne vesti.

"Ujedinjena Hrvatska", smotra za politiku, gospodarstvo i književnost Hrvata. Br. 1. Cijena 50 K. "U. H." izlazi prama potrebi, a pojmanje šest (6) puta godišnje. Predplata godišnje K 5. Hrvatski djeaci, pukci učitelji, hrvatski radnici i seoci dobivaju "U. H." za K 2. Za inozemstvo jednu krunu više. Cijena pojedinom broju bit će uvek tiskana na prvoj stranici. Rukopisi se ne vraćaju, a ne frankirana se ne primaju. "U. H." prima oglase jedino hrvatskih trgovaca, pa se isti pozivaju, da podupru oglašanjem svojih oglasa našu smotru. Oglasi se plaćaju po pogodbi. Uprava i uredništvo: Boč, XVIII, Gertrudplatz 4.

Kraljica Lepa ili propast kraljeva hrvatske kralj (od Eugenija Kumičića) jest naslov novom historičkom romanu, koji je u nakladi knjižare Lavoslava Hartmana u Zagrebu netom izrađao, a da je jedno od uzornih djela naše hrvatske literature, zato jači námine odličnoga pisca. Cijela knjiga (634 strana) jest K 3-60, a dobiva se u gore spomenutoj knjižari.

L'Istituto Croato a Roma. Studio storico di Luca dr. Jelić, sa 10 slika. Dodatak „Avvenimenti recentissimi per cura di Vinko Kisic. U nakladi hrvatske knjižare u Zadru.

Zemljovid za putnike željezničke i parobrodarske pruge u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, Kranjskoj, Gorici i Gradiski. Cijena istom je 1 K; dobiva se u nakladi hrvatske knjižare M. F. Štrmeckia u Zagrebu.

J. I. Kraševski: „Resurrecțuri“, roman u tri dijela, preveo Josip Matića. Izasao je upravo u hrvatskom prevodu i drugi od dvih samo idejom saveznih, a inače posve samostalnih romanala „Morituri“ i „Resurrecțuri“.

Već davnò požalile mnogi, koji su poznavali čuvana ova djela, da je stala, te žadnja dana uhapsen. Uredništvo, vladni nepriznati listova kao "Srpska Zastava", "Dnevni list" i "Odjek" straćeni su od oružnika. Govori se, da je mnogo utanicenici iz Biograda odvedeni u zatvore u Niš, da se pripravi mjesto za nove upuštanke.

Bugarska.

Zadnjih dana stigla je iz Sofije neочекivana vjes, da je ministarstvo Danevi vječe predalo knezu ostavku i uslijed toga da su određene sjednice narodnog sabora. Kao povod, ostavci navode se s jedne strane otkriće lista "Večernje pošte", po kojemu su nekoj članovi ministarstva igrali vrlo dvojstvene uloge pri umorštvo Belceva, Vuljkovića i Stamboljova. Naracije da je bio u taj posao zapleten ministar ubu-

Mi toplo prepričavamo ova krasna djela, i stavljamo na srde hrvatskemu čitatelju, da će i on sjeti zato i zidavača, kako se je on sjetio gornjih dobrovornih družtvih.

Spominjemo samo, da bi u drugih narodah jedan grad velik kao Zagreb, sam odmah razgradio u sličnoj prigodi i tri puta toliku nakladu, u koliko su ova djela izdane, pa još uz tako nizku cenu — 55 tiskanih arakah samo za 6 K. Načinimo se, da će i hrvatsko občinstvo rado podupreti odvražnoga izdavača i pomoći naručbama, da će domala i izdavač pokriti svoje velike troškove i gornja dobro-tvorna družtva dobiti svoj odpadajući dio.

Cjena je svakom ukušno broširanom djelu 3 K, u originalnom sjajnom vezu 4 K 25 h., s poštarnom 30 h. više. Naručbe i novce prima „Dionička tiskara“ u Zagrebu. Djela se dobivaju također u svim knjižarac.

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cirila i Metoda sa-kupljeno je bilo u veselom hrvatskom družtvu prijatelja gosp. Davorina Ciliga, istarskog Hrvata, prigodom njegovog imendana 8 kruna, koje iznos nam je prisposala uprava „Osveća“ iz Mostara.

Za „Sokolski dom“ u Puli sabrano na blok prigodom veselice u Medulinu K 5-20. Živili Medulinčani.

Za „Djakačko pripomoćno družtvo u Pazinu“ prispjeli su tekom mjeseca ko-lovoza sljedeći prinosi:

a) u temeljiteljni: gg. Gržetić Edo, župnik — Tinjan K 25; Kurelić Mate, kapelan — Žminj K 100;

b) redoviti: gg. Židarić Vinko, nčitelj — Sv. Petar u Šumi K 5; Sintić Ivo, župnik — Cres K 25; Šipuš pl. Niko — Sisak K 10; Sedmak Jakov, župnik — Kršan K 5; Juranić Andrija, duh. pomoćnik — Maloselo K 25; Stavelik Franjo, župe-upravitelj — Kastelir K 20; Kalt-neger Katinka — Kastelir K 20; Burić Anton, trgovac — Pazin K 10;

c) davorateli: gg. Rutar dr. Anton, lječnik — Pazin K 1; Motika Josip — Pazin, sabrao prigodom oprosta sa M. C. K 6; Sabrane prigodom vjenčanja Matije Cucančić sa gđicom Josipom Gomišćek — Pazin K 23; Sabrane prigodom veselice svećulista — Pazin K 13-03; Vite-žić dr. Dinko — Krk, prigodom svoje osamdeset godišnjice K 200; Tomičić Antica 1/2, sabrane svete na Dinkovu u Vrbniku K 50; Družba sv. Cirila i Metoda — Opatija K 500; Ivan Jaković, župnik — Čaglić, putem uprave liste „Hrvatska“ — Zagreb K 19-84; Marija Djev. družba — Dekani, 1/2 čistog dohodka od veselice 2,8/02. K 30; Družina Mahnić Josipa — Dekani, na uspomenu 50-letnice doktoriranja presvetelog gosp. biskupa Strossmayer-a K 3; Opad Ivan — Dekani K 10; Šumski — Trst K 40; Učić Josip — Stari Pazin, prigodom mlade mise K 12; Sa-brano prigodom mlade mise Ktrelić Mata — Pičan K 130; Utvrđak razglednica kod gospodina Josipa Grašića, župnika u Bermu K 18; Frulić Šime, župnik — Grdovac K 40; Červar dr. Gjuro, sabrane u Puli K 8; Kirac Jakov, trgovac — Medulin K 7-48; U veselom družtvu — Šumbreg K 5; Mećar Ante cr. kr. čeljčnički činovnik — Bet K 2; Sabrane na Bartoljevu kod gosp. Bartula Vitežića, župnika u Lin-daru K 7-6; Mandić Ivan, župe-upravitelj — Pazin K 2-80; Cotelić Ivan, župnik — Karoiba, sabrao K 2-56; Kožuh Josip, profesor — Celje K 10; Uprava „Hrvatske“ — Zagreb K 4-84; N. N. — Pazin K 200; Trinajstić dr. Dinko — Pazin K 100; Godina Ernest, trgovac — Žminj K 10.

Plemenitim darovateljjem svesrdno zahvaljuje se Odbor.

Danica, Hrvatski koledar svetojero-nimskog družtva za godinu 1903., netom je izasao i može se dobiti uz nizku cenu od 40 hellera u odpravnici našeg lista Pula, Via Sissano.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU (u kući gdje se nalazi ljekarna k sv. Cirilu i Metodu) preporuča se p. n. občinstvu, posebice pak velet. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naruču svakovrste obuće u najfinijoj ili najprestojoj tkanini. Odjeća imade također gotovih u zalihi koli za odrasle tali za djecu, zatim haveloke itd. Cjena raznih odjeća i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odjeću na metar, osobito onih iz Jagerdorfa; prima naručbe za odjeću po mjeri, koje izvršuje u najkratčem vremenu uz osobitu pažnju bez pojazni utakmice.

Svoj k svome!

Brat „Sokol“.

Preporučuje svoj krojački posao. Iz-vadja svake vrste radnje ukušno i po najnovijem sistemu, uz točnu podvorbu i najsolidnije cene.

Ivan Videka,
Via Abbazia 33.
krojački majstor.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Maroni,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća,
jer je pokudovo iz prve ruke.

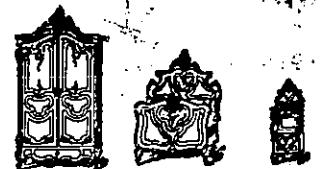
Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuda utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cina.

Gosp.
— Lekarnar
PICCOLI
Ljubljana.

Vaše Železno
vino sem uporabjal z izvrstnim
vspohem pri moji soprog, katera je
dolgo časa nervozna. Prosim Vas, da
mi doposljete po pošti šest steklenic zgoraj imenovanega vina.

Dr. L. Färber
c. in kr. Štabni zdravnik
V Gorici, dne 16. junija 1901.

Razprodaja se u lekarnah v Trstu, Istri,
Dalmaciji, Primorju, Goriskem, Tolminskom,
po K 2-40 steklenica.

Pčelno - vošćene svieće

kilogr. po K 4-90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garanti-rano pčelnoga voska.

Ukroćene svieće iz gori imenovanog voska, okrašeno u reljefu sa zlatom, kg. po K 4-90	Isto okrašeno s crtelom i zlatom, kg. po K 4-90
Svieće za božićno drvo u 6 bojah, kg. po K 4-90	Svieće za božićne tarče, I. anstr. nastav, kg. po K 4-90
Tunjan lagrima, najnajlo, 2-40	Svieće i tarče, I. talijanski nastav, kg. po K 4-90
granis, 2-40	II. talijanski nastav, kg. po K 4-90
Vošćeno platno za oljare, metar, 2-40	III. talijanski nastav, kg. po K 4-90

Svieće za pogreb po vrlo nizkoj cini. — Za prvi, česti vezak jamčim za 2000 kruna. Gersheimovi stenji (filiji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako moći pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo niske cene.

Preporučam se prečasnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponosnije,

J. KOPAČ,
vođarac u Gorici.

RODOLJUB!

Kupujte samo Cirilo - Metodijanske žigice!

Zvonaru!

oooooooooooooo
Odvjetnik

Dr. M. Trinajstić
preuzeo je odvjetničku pi-sarnu dra. Josipa Stanića na Voloskom.

Istarska Posuđilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dijelova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4 1/4 % kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez pred-hodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadružarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadružnice uz garantiju.

Uredovni sati svaki dan od 9-12 sati pr. p. i 3-7 sati po podne; u nedjelju i blagдан

osim julija i augusta mjeseca od 9-12 prije podne.

Družtvena pisarna u Puli, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

„CROATIA“

osiguravajuća zadružna u Zagrebu, stojeća pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Gorice, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i štetu od groma kod „Croatiae“ već načela radi, da novac ne ide u tudinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke cene i dobro jamčivo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

— Glavno zastupstvo „Croatiae“ u Puli.